

УДК 332.012.324

Віталій Васильович ЛУЦЯК

кандидат технічних наук, докторант кафедри менеджменту,
Національний університет харчових технологій, e-mail: bogatirster@googlemail.com

**ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА**

Луцяк, В. В. Особливості державного регулювання розвитку малого підприємництва / Віталій Васильович Луцяк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред. М. І. Зверякова (голов. ред.) та ін. (ISSN 2313-4569). – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2015. – Вип. 1. – № 56. – С. 239–247.

Анотація. У статті викладено напрями впорядкування системи нормативно-законодавчого регулювання маркетингової діяльності малих виробничих підприємств. Обґрунтовано окремі проблемні аспекти, стан та ефективність реалізації державної регуляторної політики в сфері господарської діяльності та її вплив на розвиток підприємництва. Висвітлено основні проблеми та перешкоди, що існують на шляху розвитку малого підприємництва в сфері державного регулювання.

Ключові слова: мале підприємство; правове середовище; державне регулювання; проблемні аспекти підприємництва; нормативно-правова база.

Віталій Васильевич ЛУЦЯК

кандидат технических наук, докторант кафедры менеджмента,
Национальный университет пищевых технологий, e-mail: bogatirster@googlemail.com

**ОСОБЕННОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА**

Луцяк, В. В. Особенности государственного регулирования развития малого предпринимательства / Виталий Васильевич Луцяк // Вестник социально-экономических исследований: сб. науч. трудов; под ред. М. И. Зверякова (глав. ред.) и др. (ISSN 2313-4569). – Одесса: Одесский национальный экономический университет. – 2015. – Вып. 1. – № 56. – С. 239–247.

Аннотация. В статье изложены направления упорядочивания системы нормативно-законодательного регулирования маркетинговой деятельности малых производственных предприятий. Обоснованы отдельные проблемные аспекты, состояние и эффективность реализации государственной регуляторной политики в сфере хозяйственной деятельности и ее влияние на развитие предпринимательства. Освещены основные проблемы и препятствия, существующие на пути развития малого предпринимательства в сфере государственного регулирования.

Ключевые слова: малое предприятие; правовая среда; государственное регулирование; проблемные аспекты предпринимательства; нормативно-правовая база.

Vitalii LUTSIAK

Ph.D., doctoral candidate, Department of management,
National University of Food Technologies, e-mail: bogatirster@googlemail.com

**FEATURES OF STATE REGULATION OF SMALL
BUSINESS DEVELOPMENT**

Lutsiak, V. (2015), Features of state regulation of small business development. Ed.: M. Zveryakov (ed.-in-ch.) and others [Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuwannia rozvytku maloho pidpriumnytstva; za red.: M. I. Zveriyakova (gol. red.) ta in.], Socio-economic research bulletin (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, Issue 1, No. 56, pp. 239–247.

Abstract. The article presents directions of ordering of legal regulation system of the marketing of small manufacturing enterprises. Some problematic aspects of the status and effectiveness of state regulatory policy in economic activity and its impact on business development are grounded. The basic problems and obstacles that exist in the development of small business in the area of regulation are highlighted.

Keywords: *small business; legal environment; government regulation; problematic aspects of business; legal and regulatory framework.*

JEL classification: *K2, M1*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Обставини та економічна ситуація, що складається в Україні сьогодні, максимально загострюють актуальність проблеми розвитку малого виробничого підприємництва, зокрема, у сфері маркетингу, спрямованого на вивчення і задоволення суспільних потреб, і дії щодо вирішення нормативно-правового врегулювання їхньої діяльності можна розглядати як суттєвий внесок у процес порозуміння та свідомого просування до бажаного глобального майбутнього.

Процес регулювання маркетингової діяльності в Україні знаходиться в стані розвитку. Дані обставини обумовлюють виникнення чималої кількості проблем, які вимагають подальших розробок з питань регулювання маркетингу в цілому. Тому доцільним є дослідження основних проблем діяльності малих виробничих підприємств в цілому та їхньої маркетингової діяльності, зокрема, а також визначення перспектив подальших методологічних розробок у цій сфері на основі визначених проблемних питань.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Розвиток малого підприємництва, зростання його конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках значною мірою залежать від обґрунтованої та послідовної політики держави. Проблемам функціонування малих підприємств, які обумовлюються станом нормативно-законодавчого забезпечення, присвячено праці Є. Буравльова, В. Стогнія [1, с.32–40], А. А. Кириченка [2, с.64–69], В. І. Ляшенка, А. А. Просуленка [3, с.93–111], М. П. Войнаренка [4, с.56–73]. У працях вказаних вчених обґрунтовується важливе значення малого підприємництва та його ефект на економіку країни в цілому. Особлива увага приділяється проблемам державного регулювання в окремих сферах діяльності малих підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Численні дослідження розвитку малого бізнесу засвідчили, що малий бізнес займає провідне місце в економіці розвинених країн. Результати аналізу проблем нормативно-правового регулювання малого підприємництва в сфері оподаткування і регулювання господарської діяльності є основою, що визначає необхідність змін у законодавстві.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення стану правового середовища України для сектору малого підприємництва та мікропідприємництва на основі аналізу нормативно-законодавчої бази з регулювання діяльності малих підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Підприємництво є соціально-економічним інститутом і невід'ємною складовою господарської системи країни. Відповідно до цих положень, підприємницька діяльність є узаконеною формою господарювання.

Розвиток підприємництва відбувається в умовах, які визначають правове середовище. Формування правового середовища відбувається в умовах цивільної правової системи через розробку та впровадження в дію деталізованих нормативно-правових актів, які обумовлюють, захищають та регулюють усі аспекти господарської діяльності підприємств. Основними нормативно-правовими актами можуть бути кодекси, закони, норми, постанови тощо.

Успішність формування будь-якого суспільства значною мірою залежить від стану економіки та можливостей задоволення людських потреб, які в сучасному світі реалізуються на основі парадигми креативності (творчого відтворення), що властива перш за все малому підприємству. Від стану розвитку підприємництва в Україні напряду залежить її економічна та національна безпека, що складається із структурних елементів, які безпосередньо стосуються різних аспектів підприємництва та підприємницької діяльності [2, с. 64–69] (табл. 1).

Таблиця 1

Проблемні аспекти підприємництва в Україні (складено автором)

№ з/п	Аспекти	Характеристика
1.	Економічна незалежність	можливість контролю держави за національними ресурсами, досягнення такого рівня виробництва, ефективності та якості продукції, які б забезпечили її конкурентоспроможність і дозволили на рівноправних засадах брати участь у світовій торгівлі, коопераційних зв'язках та обміні науково-технічними досягненнями;
2.	Стабільність і стійкість національної економіки	захист власності у всіх її формах, створення надійних умов та гарантій для підприємницької активності, стримування факторів, які можуть дестабілізувати ситуацію;
3.	Здатність до саморозвитку й прогресу	створення сприятливого клімату для інвестицій та інновацій, постійна модернізація виробництва, підвищення професійного, освітнього й загальнокультурного рівнів працівників.

Варто зазначити, що мале підприємництво як найбільш розповсюджена форма господарювання завдяки своїм унікальним характеристикам (свобода у прийнятті рішень, орієнтація на раціональність, розподіл ризику, інноваційність, ініціативність, активність тощо) є основою для забезпечення економічної безпеки держави.

Широким колом наукових дослідників також вказується на те, що сучасна законодавча база щодо економічної безпеки України не зовсім точно формулює завдання та визначає інструменти в сфері її забезпечення в державі і перш за все, у фінансово-бюджетній, банківській, податковій та зовнішньоекономічній сферах. Ситуацію ускладнює відсутність системності стосовно понятійного апарату в цій сфері, а також обґрунтованих пропозицій щодо впровадження сучасних методів та моделей [2, с. 64–69].

Сьогодні можна спостерігати наслідки глобалізації цих процесів, які відбуваються у світі та здійснюють вплив на економіку України. До позитивних наслідків можна віднести такі [1, с.34]:

- поширення інноваційного капіталу;
- розвиток світової науки;
- трансферт знань та технологій;
- впровадження механізмів розподілу й залучення ресурсів;
- розвиток логістичних мереж та збільшення матеріальних потоків;
- підвищення життєвого рівня населення в місцях впливу глобалізаційних процесів.

З іншого боку, поширення глобалізації спричиняє суттєвий негативний вплив на окремі економічні системи:

- політичний та військовий перерозподіл сфер впливу в світі;
- захоплення найбільш дефіцитних природних ресурсів;
- концентрація екологічно-небезпечних виробництв у бідних країнах;
- тінізація економік та зниження рівня життя населення в бідних країнах;
- від'їзд за кордон фахівців і науковців високої кваліфікації;

Внаслідок поширення негативного впливу глобалізації на економіку України її реальний сектор, з одного боку, трансформується в бік зростання частки низько-технологічної продукції, ресурсоемних та екологічно небезпечних видів виробництва, а з іншого – скорочується частка продукції важкої та легкої промисловості у ВВП.

Сучасна теорія економічного зростання базується на послідовному процесі інновацій і прогресивних технологічних змін. Економічний розвиток України можливий лише за умови

реалізації реформ, зокрема, варто інтенсивно розвивати інфраструктуру та створювати сектори, здатні підтримувати інноваційне переозброєння виробничої сфери [1, с.32–40].

Відзначимо, що мале підприємництво є домінуючим сектором за обсягом виробництва в економіці найбільш розвинених країн світу. Малі підприємства забезпечують гнучкість і стійкість економічної системи, сприяють формуванню конкурентного середовища, всебічному розвитку людського капіталу, забезпечують зайнятість та доходи населення, сприяють послабленню майнової диференціації, сприяють розвитку середнього класу, формують місцеві споживчі ринки [5].

Стан малого підприємництва в Україні на сучасному етапі є незадовільним. Це пояснюється повільним темпом зростання кількості малих підприємств, недосконалістю інфраструктури ринку та стану конкуренції, діючих нормативно-законодавчих актів, які регулюють розвиток об'єктів інфраструктури малого підприємництва в регіонах.

Нормативно-правову базу України з питань забезпечення різних аспектів діяльності малих виробничих підприємств складають Конституція України, закони України, міжнародні договори України і підзаконні нормативно-правові акти: укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади та інші законодавчі акти, а також міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

За підсумками рейтингу Світового банку «Doing Business–2014» (далі – Рейтинг умов ведення бізнесу) Україна піднялася на 28 позицій порівняно з минулорічним рейтингом та посіла 112-е місце. Україну визнано країною, що досягла найкращих результатів щодо покращення регуляторного середовища серед усіх країн світу у 2012–2013 роках [6].

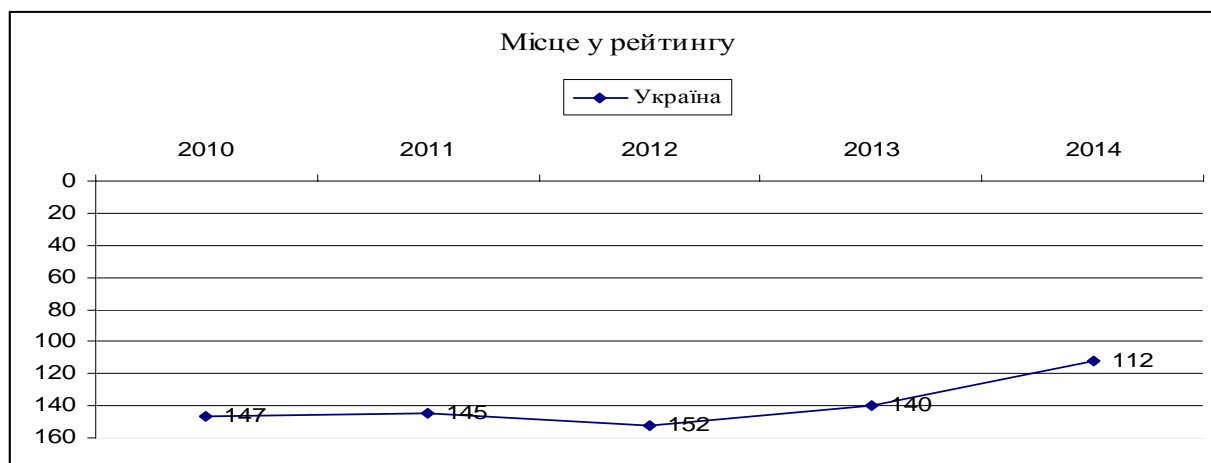

Рис. 1. Динаміка змін позиції України в Рейтингу умов ведення бізнесу за 2010–2014 рр. (узагальнено автором за даними [6])

Мале підприємство є об'єктом впливу двох регулюючих сил: з одного боку – ринок з наявними на ньому споживачами та клієнтами; з іншого – держава (рис. 2).

Відповідно до теорії Ф. Портера, на ринку діють п'ять сил. Діяльність постачальників та конкурентів регулюється тими ж нормами і законами, що й діяльність підприємства, яке є об'єктом управління, на відміну від споживача, який здійснює вплив на підприємство через свої потреби та запити, що, практично, не обмежуються державою.

З метою підтримки процесів формування сприятливого підприємницького середовища в регіонах України розробляються регіональні програми розвитку малого та середнього підприємництва. В таких програмах аналізується поточний стан та проблеми обраного сектора економіки та пропонуються програми відповідно до пріоритетних напрямів розвитку малого і середнього бізнесу.

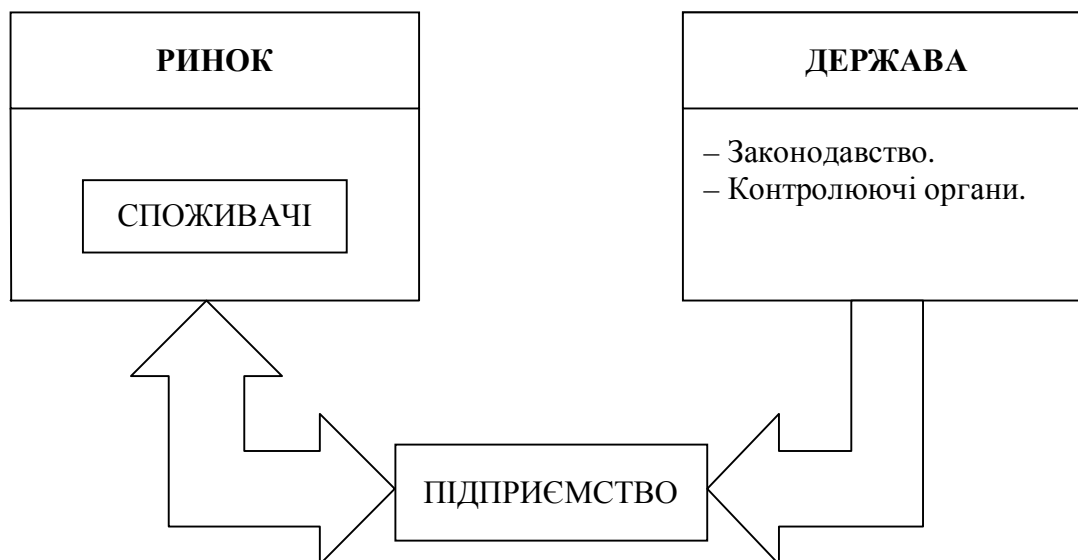

Рис. 2. Регулюючі сили умов діяльності малого підприємства (розроблено автором)

Підкреслимо те, що державна політика України щодо регулювання господарських та адміністративних відносин у сфері підприємництва здійснюється Державною службою України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва на основі розробки, введення в дію та контролю виконання вимог нормативно-правових документів, що є регуляторними актами. Ця політика, в першу чергу, спрямована на вдосконалення державного регулювання господарських відносин суб'єктів господарювання та адміністративних відносин з органами державної влади. Основними принципами регуляторної державної політики є:

- недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів;
- зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання;
- усунення перешкод для розвитку господарської діяльності.

Загальновизнаними орієнтирами в створенні національного законодавства повинні стати стандарти та рекомендації Європейського Союзу та інших країн, які визначають «обличчя» глобального ринку.

Проведений аналіз дотримання органами виконавчої влади принципу передбачуваності регуляторної діяльності засвідчив, що у 2012 році відбулось зниження рівня дотримання цього принципу як з боку центральних органів виконавчої влади, так і загалом по Україні. Питома вага проектів регуляторних актів, в процесі розробки яких центральними органами виконавчої влади було порушено принцип передбачуваності державної регуляторної політики, зростає з 50,2% у 2011 році до 64,6% у 2012 році [7].

У 2012 році фактична кількість розроблених центральними та місцевими органами виконавчої влади проектів регуляторних актів майже втричі перевищила заплановану їх кількість на початок 2012 року (2 018 проектів проти 727 проектів).

За 2013 рік Держпідприємництвом України опрацьовано понад 2,5 тисячі проектів регуляторних актів, із яких 1 756 проектів регуляторних актів, розробниками яких виступали центральні органи виконавчої влади, та понад 800 проектів регуляторних актів надійшло від місцевих органів виконавчої влади. Із них погоджено тільки 63% проектів регуляторних актів, 20% актів отримали відмову в погодженні [6].

Зростання регуляторної активності останнім часом пояснюється екстенсивними чинниками (переважна більшість розроблених у 2012 році міністерствами та відомствами проектів регуляторних актів, за якими виявлено підвищення регуляторної активності, становлять проекти власних регуляторних актів), що свідчить про повернення до практики підзаконного відомчого регулювання господарської діяльності замість прогресивного та більш стабільного законодавчого регулювання.

Процеси вдосконалення регуляторної державної політики, з метою її дерегуляції, відбуваються з урахуванням стратегічних перспектив із поширенням на інші сфери правового

регулювання, зокрема, зміни вносяться і в Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Держпідприємництвом ведеться робота щодо спрощення порядку отримання дозволів, зокрема, це стосується таких сфер як користування природними надрами, пожежний нагляд, будівництво.

На початку 2012 року було змінено концепцію взаємодії між органами влади та суб'єктами господарювання щодо видачі документів дозвільного характеру, які видаються тепер виключно через державного адміністратора в дозвільних центрах. Відбувся перехід від розширення дозвільних офісів до меж дозвільних центрів.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо необхідності обов'язкового надання витягів та виписок з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» № 5410 від 02.10.2012 р. [8] скасовано необхідність обов'язкового надання витягів та виписок з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців для отримання документів дозвільного характеру.

Вживаються заходи щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування за порушення законодавства у сфері дозвільної системи.

В регіонах продовжується впровадження системи електронного документообігу та автоматизованого обміну даними між державними адміністраторами й місцевими дозвільними органами.

Для оперативного вирішення актуальних питань, які стосуються підприємницької діяльності, та з метою забезпечення діалогу між місцевою владою і представниками бізнесу в регіонах функціонують телефонні мережі «Гарячих ліній» та консультаційні пункти, інформація про роботу яких оприлюднюється в засобах масової інформації.

Для здійснення деяких видів господарської діяльності суб'єкту підприємницької діяльності необхідно отримати ліцензії у встановленому законодавством порядку.

Згідно з положеннями Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» № 1775 від 01.06.2000 р. [9] ліцензуванню підлягають 56 видів господарської діяльності, що пов'язані з виробництвом (виготовленням) продукції, торгівлею, наданням послуг, виконанням робіт.

Для ліцензування певних видів господарської діяльності визначено ліцензійні умови – нормативно-правові акти, що містять вичерпний перелік організаційних, кваліфікаційних та інших спеціальних вимог, обов'язкових для виконання при провадженні певного виду господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню.

Зауважимо те, що недоліками в системі ліцензування є відсутність законодавчо закріплених критеріїв щодо запровадження ліцензування видів господарської діяльності, недосконале визначення принципів та процедур одержання ліцензій та їх копій, що потребують уніфікації, та високий ступінь централізації функцій органів ліцензування, що створює труднощі як для суб'єктів господарювання, а це пов'язано зі збільшенням витрат часу та коштів для отримання ліцензії, а також для органів ліцензування в частині здійснення заходів контролю на місцевому рівні. Крім того, недостатній рівень має сучасний стан забезпечення органами ліцензування прозорості цієї діяльності.

Організаційні проблеми, що мають суттєвий вплив на діяльність малих підприємств, в першу чергу, зводяться до дублювання контрольних повноважень, які мають місце у вигляді прихованих повноважень центральних органів державної влади («моніторинг», «оцінка», «експертиза», «обстеження»). Відповідно, практичні проблеми, пов'язані з цим, полягають у порушенні порядку здійснення планових та позапланових заходів державного нагляду (контролю).

Звернемо увагу на основні проблеми та перешкоди на шляху розвитку малого підприємництва в сфері державного регулювання:

1. Обмеження доступу суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів. Необхідним є належне державне кредитування, державна гарантія комерційного кредитування, створення

умов для раціонального банківського кредитування, розвиток кредитування за рахунок кредитних спілок тощо.

2. Відсутність законодавчо встановленого механізму звільнення від сплати податків та загальнообов'язкових платежів на визначений короткотерміновий період для новостворених суб'єктів малого підприємництва.
3. Недостатня державна інформаційна підтримка щодо започаткування і ведення власної справи. Необхідною є організація та проведення тренінгів, круглих столів, семінарів, навчальних програм тощо, стосовно започаткування і ведення власної справи, впровадження нових методів управління господарською діяльністю, спілкування з контролюючими органами тощо.

Для підтримки розвитку підприємництва в Україні необхідним є:

- зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів підприємництва;
- спрощення порядку подання податкової звітності;
- спрощення порядку заповнення податкових декларацій та процедури їх подання;
- зменшення періодичності подання податкової звітності й сплати податків;
- поступове зниження ставок податку;
- скорочення часових витрат на адміністрування податків;
- перехід на електронну форму подачі звітності до Пенсійного фонду України.

Крім законодавчої практики регулювання господарської діяльності, в Україні поширюється практика саморегулювання, що представляється низкою цільових організацій.

Українська асоціація прямого продажу (УАПП) – недержавне, добровільне, неприбуткове договірне об'єднання підприємств, які здійснюють діяльність в галузі прямого продажу товарів та послуг в Україні [10].

Всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація маркетингу» (ВГО «УАМ») створена у 1997 р. за фаховою ознакою і не має на меті отримання прибутку.

Проекти УАМ:

- видання журналу «Маркетинг в Україні»;
- тренінги з маркетингу, а також спеціальні фахові тренінги за програмою НІМА (Нідерландської Асоціації Маркетингу);
- міжнародна конференція «Маркетинг в Україні», що проводиться з метою обговорення тенденцій розвитку маркетингу в Україні, визначення основних напрямків на ринку маркетингових досліджень, знайомства з новими технологіями в маркетингу та обмін досвідом з зарубіжними колегами;
- всеукраїнський форум «Промисловий маркетинг», на якому маркетингологи промислових підприємств обмінюються досвідом розвитку маркетингу в галузі B2B.

В Законі України «Про розвиток і державну підтримку малого та середнього підприємництва в Україні» [4] йдеться про підтримку малого та середнього бізнесу, під яким розуміють не лише бізнес у формі ФЛП та мікропідприємництва, але й малі підприємства, засновниками яких є великі компанії, не лише малий і мікробізнес, але й середній бізнес.

Зазначимо, що на практиці регуляторна політика об'єднує всі види підприємницької діяльності за розмірами, крім великих компаній, що значно ускладнює діяльність мікропідприємств та підприємств у формі домашніх господарств за відсутності розвинутої організаційної структури та об'єднання функцій різних фахівців одними і тими ж особами. Це призводить до накопичення великої кількості зобов'язань та необхідності обробки різномірної інформації в значних обсягах. З іншого боку, фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка, регіональна політика сприяння розвитку малого підприємництва спрямована на малі підприємства, засновниками яких є великі компанії, а також на середні підприємства. Ці обставини стають причиною прискорення розвитку малих і середніх підприємств, ускладнення умов функціонування мікропідприємств та підприємств у формі домашніх господарств.

Висновки і перспективи подальших розробок. За підсумками проведеного дослідження можна зробити такі висновки. Праці вітчизняних вчених спрямовані переважно на визначення ефективності державних програм з підтримки й розвитку малого

підприємництва, наприклад зазначається, що в Україні відсутня єдина система розрахунку показників ефективності таких програм, однак пріоритетними завданнями діяльності завжди є досягнення запланованих цілей в процесі залучення мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату для використання визначеного бюджетом обсягу коштів. Поряд з цим вказується на суперечність між цільовим використанням і ефективним. Зазначені обставини дозволяють дійти висновку про те, що лише за умов динамічної оцінки протягом показового періоду можна отримати реальну картину змін, до яких призводять державні програми з підтримки малого підприємництва. Враховуючи сучасні тенденції до зменшення кількості приватних підприємств [4] варто зауважити, що такі програми сприяють розвитку лише тих підприємств, які знаходяться на етапі формування організаційної структури їх життєвого циклу, що характеризується незначним ризиком в діяльності порівняно з приватним підприємництвом та підприємствами, що знаходяться лише на етапі колективності власних життєвих циклів.

Вітчизняний підхід до усунення недоліків у законодавстві характеризується тим, що ці недоліки усуваються, зазвичай, постійним внесенням змін до діючих законів та нормативно-правових актів. Такий підхід сприяє зростанню кількості суперечностей та підвищенню невпорядкованості в реальній практиці організації діяльності підприємств.

Проведені дослідження засвідчують актуальність наукових досліджень в юридичній сфері, у яких би комплексно висвітлювалися проблеми законодавчого і нормативно-правового регулювання ринку.

Для розвитку мікропідприємництва та малих підприємств на основі домашніх господарств, як основи економічної системи України та основної засади стійкого економічного зростання, можна запропонувати такі заходи:

- розробити Державну програму розвитку малого бізнесу України на 2014–2015 рр. з урахуванням особливостей мікропідприємництва та підприємств на основі домашніх господарств;
- застосувати систему пільгового оподаткування для мікропідприємництва та підприємств на основі домашніх господарств, яка б враховувала не кількість працівників на підприємстві, а рівень загального прибутку від реалізації послуг, робіт;
- знизити податкове навантаження на суб'єктів мікропідприємництва та підприємств на основі домашніх господарств;
- розробити та впровадити в найкоротші терміни систему нормативно-правових регуляторів для сектора мікропідприємництва та підприємств на основі домашніх господарств;
- створити спрощені умови діяльності для мікропідприємництва та підприємств на основі домашніх господарств.

Література

1. Буравльов Є. *Науково-технічна безпека України в контексті глобалізації* / Є. Буравльов, В. Стогній // *Вісник Національної академії наук України*. – 2005. – № 3. – С. 32–40.
2. Кириченко А. А. *Організаційно-правове забезпечення функціонування системи економічної безпеки України* / А. А. Кириченко // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. – 2010. – № 1. – С. 64–69.
3. Ляшенко В. І. *Вплив Податкового кодексу України на розвиток малого підприємництва: експертні оцінки на етапах обговорення, прийняття та внесення змін* / В. І. Ляшенко, А. А. Просуленко // *Вісник економічної науки України*. – 2011. – № 2. – С. 93–111.
4. *Малі підприємства: проблеми функціонування та розвитку: монографія* / [за наук. ред. проф. М. П. Войнаренка]. – Хмельницький: ХНУ, 2011. – 416 с.
5. *Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України № 4618-VI від 22.03.2012 р.* // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. – 2013. – № 3. – ст. 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>.
6. *Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні* // *Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва*. – Київ, 2014. – 40 с.

7. Офіційний сайт Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua>.
8. Про внесення змін до деяких законів України щодо необхідності обов'язкового надання витягів та виписок з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України № 5410 від 02.10.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5410-17>.
9. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України № 1775 від 01.06.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.
10. Офіційний сайт Української асоціації прямого продажу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.udsa.org.ua>.

References

1. Buravlov, E., Stogniy, V. (2005), «Scientific and technical security of Ukraine in the context of globalization» [Naukovo-tekhnichna bezpeka Ukrainy u konteksti hlobalizatsii], *Bulletin of National Academy of Sciences of Ukraine*, No. 3, pp. 32–40 (ukr)
2. Kyrychenko, A. A. (2010), «Organizational and legal framework for the functioning of economic security of Ukraine» [Orhanizatsiino-pravove zabezpechennia funktsionuvannia systemy ekonomichnoi bezpeky Ukrainy], *Scientific Proceedings of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine*, No. 1, pp. 64–69 (ukr)
3. Lyashenko, V. I., Prosulenko, A. A. (2011), «Impact of the Tax Code of Ukraine on small business development, expert evaluation stages of discussion and adoption of amendments» [Vplyv Podatkovoho kodeksu Ukrainy na rozvytok maloho pidpriemnytstva: ekspertni otsinky na etapakh obhovorennia, pryiniattia ta vnesennia zmin], *Bulletin of Economic Sciences of Ukraine*, No. 2, pp. 93–111 (ukr)
4. *Small enterprises: problems of functioning and development: monograph* (2011). Ed.: M. Voynarenko [Mali pidpriemstva: problemy funktsionuvannia ta rozvytku: monohrafiia], KHNU, Khmelnytskyi, 416 p. (ukr)
5. «On the development and state support of small and medium enterprises in Ukraine: Legal Act of Ukraine, No. 4618-VI, 22.03.2012» [Pro rozvytok ta derzhavnu pidtryмку maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini: Zakon Ukrainy, No. 4618-VI, 22.03.2012], available at: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (ukr)
6. «Analytical report on the status and prospects of development of small and average business in Ukraine» (2014), [Analitichnyi zvit pro stan i perspektyvy rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Ukraini], *The State Service of Ukraine for Regulatory Policy and Entrepreneurship Development*, Kyiv, 40 p. (ukr)
7. *Official website the State Service of Ukraine for Regulatory Policy and Entrepreneurship Development* [Derzhavna sluzhba Ukrainy z pytan rehulyatornoi polityky ta rozvytku pidpriemnytstva], available at: www.dkrp.gov.ua (ukr)
8. «On amendments to certain laws of Ukraine regarding the need to provide compulsory extracts and extracts from the Unified State Register of legal entities and individual entrepreneurs: Legal Act of Ukraine, No. 5410, 02.10.2012» [Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo neobkhidnosti обов'язкового надання витягів та виписок з Єдиного Державного Реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців: Закон України, No. 5410, 02.10.2012], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5410-17> (ukr)
9. «On licensing of certain business activities: Legal Act of Ukraine, No. 1775, 01.06.2000» [Pro litsenzuvannia певних видів господарської діяльності: Закон України, No. 1775, 01.06.2000], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14> (ukr)
10. *Official website of Ukrainian Association of Direct Sales* [Ofitsiynyi sait Ukrainskoi asotsiatsii priamoho prodazhu], available at: <http://www.udsa.org.ua> (ukr)